

Uz neizmjernu zahvalu g. Branku Vučini,
uz čiju smo nesebičnu pomoć skeniranjem ove
knjižice, uspjeli je spasiti od zaborava.

CIDOM ekipa

Da li je Mostar nikao iz šale ili se je šala rodila u Mostaru, —
nije važno. Bitno je da su svi Mostarci veseljaci

MOSTARCI – VESELJACI

— u prošlosti —

m o t
—

Priredio: B. K. Mirković

O MOSTARU

Neki službenik po kazni premješten u Mostar. Ogorčen na vlasti i o Mostaru govori sa omalovažavanjem. U kavani »Ruža« jetko dobaci.

— Šta je Mostar: grad, palanka ili selo?

Konobar Tento (Vuk Dragović ga je nazvao Voštani čovjek), kratko odgovori:

— Vrelo liskaluka (humora), prijatelju.

— Čuo sam za Bunu i Radočolju, ali za tu rijeku nisam, kuda ona protječe?

— Kroz srce i razum svakog Mostarca, — odgovori Tento i nastavi posluživati goste.

LUTKA, LUTKA

U Blagoja Loze se akšamluči i priča o svemu i svačemu. Koncem mjeseca najčešće o plata-ma. Obućar Ibro Patak veli:

— Ama šta, ljudi? Ja se svečano odjenem, obrijem začesljam, a nemam para u džepu, pa se pogledam u ogledalu, izgledam kao pravi majmun. A kad sam i ne obrijan i ne odjeven, a imam para, pa se pogledam u ogledalu, izgledam sâm sebi prava lutka.

NE MOŽE U MEKTEB

P. K. išao je u Mekteb. Razbolio se. Majka mu ne da nigdje iz kuće. Nakon tri dana pita sina, hoće li sjutra u Mekteb.

— Kad ne mogu na sokak (u igru) ne mogu ni u Mekteb, — odgovori mali,

NEKA NAŠEG ANTE

Prof. dr Ante R., volio je popiti. Znao je zamijeniti dane. Na predlog direktora gimnazije, nastavničko vijeće rješava o njegovom daljem ostanku u kolektivu. Direktor zauzeo beskompromisani stav, treba ga udaljiti. Mlađi čekaju šta će reći stariji. Starijima nezgodno da ma šta kažu prije najstarijeg kolege, prof. Vasića. Ocijenivši situaciju, stari profesor, po godinama službe stariji i od direktora, kratko reče:

— Lazo, neka nama našeg Ante.

Direktor uvrijeden i radi tona i radi takvog mišljenja najstarijeg profesora, odsjeće:

— Gospodine Vasiću, nisam ja Lazo, nego DIREKTOR.

— Pa dobro, gospodine direktore, neka nama našeg Ante.

Ukratko iza toga, prof. Vasić dobije dekret za oblasnog inspektora srednjih škola. Na idućem sastanku nastavničkog vijeća, opet je bilo postavljeno pitanje ostanka dr Ante u gimnaziji. Prvi je uzeo riječ prof. Vasić:

— Lazo, ti direktor, ja inspektor, neka nama našeg Ante.

DRŽI RADIĆA

Jednom prilikom na Radićevom zboru u Mostaru, bili su prisutni novinari: Gojko Božović, Grgur Kostić, Jovo Bošković i drugi. Ja sam tada zastupao zagrebačke »Novosti«. U jednom momentu javiše Gojku, da ga zove Redakcija na telefon. Gojko brzo pokupi stenografske bilješke i u prolazu reče mi:

— Dok se vratim, ti drži Radića, — misleći na zabilješke.

NEMA KREDITA

Miho P. došao iz okoline Ljubinja. Malo pomalo i postao trgovac na veliko. Dode mu mušterija iz provincije i odabra podosta razne robe. Kako je red, gazda Miho poruči kavu — jednu sa dva fildžana — da se na tene saberi. Pred njima dagara, puna žara. Mušterija izvadi kutiju, zamota cigaretu i šibicom pripali.

— Nema kredita. Momci, ne mojte pakovati, — ozbiljno reče gazda.

— Ama zašto gazda? Jesam li ti uvijek poštено plaćao? — čudi se mušterija.

— Ti kraj vatre žežeš šibice. Ne znaš čuvati svoje, a kako li ćeš čuvati moje. Nema kredita.

NAŠLA GA SREĆA

Tomo Trebinjac imao je terzinsku radnju preko puta trgovine Mihe peške. Sada tih čepenaka nema, a nema ni Tome. Kao mnogi drugi i on je bio sujevjeran. Na gornji dio čepenka prikuje podobru konjsku potkovicu, kao simbol sreće i napretka. Otvarajući i zatvarajući čepenak, potkovica olabavila. Jedno jutro, kad je Tomo podigao gornji kanat, otkide se potkovica i njega udari po glavi. Opipa Tomo čvorugu i reče:

— Baš me nađe sreća.

Otada nije više smatrao potkovicu simbolom sreće, ali je govorio da je potkovica »napredak«, jer se od nje može dobiti čvoruga.

OSVETA »UTVARE«

Nikola A. osim druge robe prodavao je i ribu. Naročito za vrijeme posta. Kao trgovac težio je za što većom zaradom. Nije prezao ni od zakidanja. Tako je jednom radniku ostao nešto dužan. Videći da ne može svoju zaradu lako naplatiti, radnik se odluči da iznenadi Nikolu. Sakrije se u groblje (u Ortišeju) i čekaše kad će Nikola naići sa ribom. Već se sunočalo. Kad je Nikola bio po red groblja, radnik se popenje na najveći krst i zacvili kao malo dijete. Nikola se obazre, vidi nekakvu priliku, misli utvara. Drhteći od straha, prekrsti se, ali utvara stoji, pokreće se, vidi je. Nagne bježati. »Utvara« potriči za Nikolom. Nikola baci ribu i nastavi bježati koliko je brže mo-

gao. Radnik uzme ribu i polaganо s njome u Mostar. Ujutro je proda Nikoli.

Tek mnogo kasnije Nikola je saznao ko je bio »utvara« i da je kupovinom svoje ribe platio radniku dug. Nikad nije tužio, niti o ovom slučaju pričao. Ali čim bi se počelo pričati o utvarama, Nikola bi se smrknuo, digao i otišao.

PO TOME SE ZNA

Avdo K., stariji čovjek, volio je, i to redovno, gucnuti dobre kapljice, onako, malo obilatije. Jedno jutro mamuran, sa ženom piye kavu i puši, pa joj se tuži:

— Valah, Hajno, — tako mu bješe ime ženi, — nešto me mrči (boli) glava.

— Da ne boli, ne bi znao ni da je imaš, — mirno odgovori Hajna.

GAZDA STEVANOVO OBEĆANJE

Gazda Stevan skinuo fes, usta-
kao polucilinder, dobio pasoš,
sprema se u Beč. Svakom obe-
ćaje ponešto donijeti. Najposlije
se obraća i momku, seljačetu:

Ako bog da na se kući vratim

KOLIKI SU ORLOVI

Poslije svršetka prvog svetskog rata, dove viši oficir u hotel »Wilson«. Vlasnik hotela, Simo Tica se predstavi oficiru:

— Tica.

Srbijanac, nenavikao na ovakva prezimena, začudi se:

— Kad su kod vas tolike 'tice, koliki su onda orlovi?!

ŽENINE ŽELJE

Mujaga Galešić, zvani Isus, inače osobenjak, dijelio je neštendimice savjete. Jednom sam čuo i ovaj.

— Nemoj nikad ženi svaku želu ispuniti. Uvijek joj ostani ponešto dužan. Ako joj svaku želu ispuniš, ostaće joj još samo jedna, a ta je da tebe — promjeni.

UMJETNOST JE SLOBODNA

Vode gimnastičkog društva »Obilić« dodu A. Šantiću, da im za neku priredbu napiše prigodnu pjesmu. Aleksa ih sasluša, osmjeđnu se i reče:

— Pjesme se ne pišu po narudžbi. Umjetnost je slobodna. Drugo je zanat, a drugo je umjetnost.

STRASTVEN PUŠAČ

Mujaga Komadina, bivši načelnik Mostara, primjeti jednog dječaka sa cigaretom u ustima.

— Ej, ti, kopiljane! Nije za tebe duvan. Baci to!

— Probao sam ja to prije tri-četiri godine, ali ne mogu, — odgovori mališan i odskakutu niz sokak.

UŽEGNUT SIR

N. L., stari penzioner, bio je veliki »bajdalijaš«. Gdje se god pilo i mezilo, on bi pristupio i, ne pitajući, uzeo bi meze. Péro T. jednom prilikom, uz sir trapist, nakriža žutog peraćeg sapuna. Lijepo posoli, popapriči i stavi na jedan kraj tanjira. Novak, po starom običaju i ne pitajući uze komadić.

— Uh, post mu njegov, malo je užegnut.

ŠTA ĆE JAVNA RASVJETA

Postavlja se ulična rasvjeta. Mještani i radnici raduju se što neće noću noge lomiti, niti fenjera nositi. Salko Z., koji je znao dobro popiti i često se opiti, dade svoje mišljenje.

— Kakve sijalice, kakve je hanske od njih? One su visoko. Trebalо bi udariti tarabe pokraj puta, da ne može insan panuti u jarak.

JEVTINO LJETOVANJE

Trifko Dudić radio je u knjižari Pahera i Kisića. Dobivali su sve vrste prospekata za odmarališta, ljetovališta i turistička mjesta. Često je Trifko te prospekte nosio kući i u slobodnim časovima pregledavao. Na pitanje, šta će mu te slikovnice, Trifko šeretski odgovori:

— Idem na ljetovanje. Ovo je najjeftinije... Pokvasim noge u lavor i — listam prospekte. Evo me sad u Nici, sad u Karlovim Varima, sad na Bledu itd.

POBJEGAO LAV

Miho Miletić, soboslikar, bio je majstor svoga zanata, unekoliko i slikar. U ono doba nenadmašiv. Jozo Župančić, naruči mu tablu sa natpisom: Gostionica lav. Treba i lava nacrtati.

— Hoćeš li sa lancem ili bez lanca? Sa lancem je skuplji, a bez lanca jeftiniji, — kaže Miha.

— Šta će mi lanac. Daj izradi natpis i lava bez lanca.

Miha izradio tablu i već je sjutri dan postavljena. Isplaćena je pogodjena svota. Prva kiša pada i izbrisala i natpis i sliku. Došao Miha na vino, a Jozo onako ljutit, zapita:

— Šta je ono? Kakav je ono posao? — pokazujući na tablu.

— Ja te lijepo pitah, hoćeš li sa lancem ili bez lanca. Ti si od-

lučio bez lanca (jeftinije) i lav — pobjegao, — odgovori Miha i iskapi čašu vina.

DVOSTRUKA RAČUNICA

K. B. kao trgovac radio je sa neukim seljacima. Davao im je robu na kredit i u jesen naplaćivao, bilo u novcu, bilo u naturi. Posuđivaо je on seljacima i gotov novac. Ostavimo na stranu kako je u svoje knjige zapisivao te dugove i koliku je kamatu računao. Njegova je računica interesantna. Kad je davao novac brojao je normalno 29 pa 30, a kad je primao dug od nepismenih seljaka, onda je računao dvadeset i devet, dvadesetideset, trideset. Tako je na svakoj daljnjoj desetici »ćario« groš, forintu, dukat; o kakvoj se pari radiло.

A—A, TURECKI

M. K. bio stari trgovac i nosio je narodno odijelo i fes na glavi. Pripremao se i konačno sa društvom pošao u Sarajevo. U Konjicu izide da natoči flašu vode. U tome dode neki Švabo i sjedne na njegovo mjesto. Društvo ne htjede strancu reći da je zauzeto, jer su poznavali narav Markovu, da će biti džumbusa. Povrativši se Marko, zapita družinu zašto su pustili da drugi sjedne na njegovo mjesto. Oni mu objasniše da su mu govorili da on nije htjeo poslušati, već jednostavno sjeo. Marko pride strancu i opomenu ga da je mjesto zauzeto. Švabo čuti. Marku dojadi, pa ga prodrma i silom diže sa mesta. Švabo u strahu dohvati kočnicu i zaustavi voz. Kad je došao konduktér cijeli kupe uze Marka u zaštitu. Konduktér je stvar izglađio na taj način što je Švabi našao drugo mjesto. Na račun Švabe i Marka bilo je dosta priče. U neka doba, Marko pode da vidi Švabu. Kad je došao u drugi kupe, otvori vrata, Švabo ga ugleda i diže ruke:

— A-a, Turecki!

Marko na brzinu zatvori vrata i pobiježe u svoj kupe. Veli, dok nije došlo do većeg belaja.

AGINA ŠTEDNJA

Dobro stojeći (bogataš) Halidaga D., za vrijeme ramazana, otišao uveče u kavanu. U neko doba sjeti se da ženi nije napomenuo da zavije »fitilj« u lampe, kako bi manje potrošila petroleum, pa požuri kući. Odmah iz avlje zovnu ženu i upita je da li je za-

vila fitilj. Žena mu, onako sanovna odgovori: »Bolan, više si poderao postola, nego li će gaza izgorjeti«. Halidaga brzo odgovori: »Imaš ti pravo, ženo, kad ja ne bi nosio postole pod rukom«, — to reče i naš Halidaga opuči bosonog niz sokak opet u kavanu.

DĀ IH SE RIJEŠI

Ef. je često u kući zaticao skup žena: piju kafu i puše. To mu dosadilo. Jednog dana doneše dobrog dalmatinskog prošeka i kaže ženi: »Donio sam ti originalne »carigradske hardelije«, pa počasti svoje druge kad ti dodu«. Žena posluša. Služi prošekom svoje gošće — komšinice i hvali »carogradsku hardeliju«. Gošće znatiželjne, a i da ne bi priznale da njima njihovi muževi nisu nikad donijeli »carigradske hardelije«, piju li piju. Kad su pošle kući ni jedna nije obukla zar niti feredžu, nego ih prebacile preko ramena i otišle vesele kući.

Kad su muževi pijanih žena upitali Ef., šta im je uradio od žena, on odgovori: »Ne mogu ni sa svojom da izađem na kraj, a kamo li sa višim. Morao sam tako uraditi da ih se kutarišem (riješim)«.

EFIKASNA INSPEKCIJA

Dr Veljko Jelačić, obilazi ugovoriteljske radnje radi pregleda čistoće. U jednoj gostionici odvoji nekoliko čaša, čokanja i tanjira, okrnjenih i napuklih. Njegov pratilac, uze papir i olovku da piše zapisnik.

— Šta ćeš to? — upita dr Veljko. Uze gomilu stakla i keramike i razbi.

— To je najefikasniji zapisnik!

KOJI PAS LAJE

Nađe kršan mladić u narodnoj nošnji. Svjetle se puške i noževi.

— Kakav li je ono strašan junak?

— Ne boj se onoga, — reče Jojan Lazović, zvani »Čibučina«,

— Ko nosi oružje prikriveno onoga se plaši. On ga nosi da ga upotrijebi kad mu ustrebadne. Stara je poslovica: »Koji pas laje, ne ujeda!«

NE TREBA MU NIJEDAN

Književnik Slobodan Paležanski (Milić), prilikom boravka u Mostaru, posjetio je čuvenu kavaru i baštu »Ruža«. Razgovarači o Mostaru i njegovim ljepotama, primjeti:

— Ne mogu da shvatim, da Svetozar Ćorović u svom rodnom mjestu nema svoje ulice.

Ahmet Brajlović, vlasnik kavare, brzo objasni:

— Dok je bio živ, svi su sokaci bili njegovi, a sad, kad je mrтav, ne treba mu nijedan.

KAO I VI

Otac učitelja N. O., kupovao je i preprodavao duvan sve boljim trgovcima u Mostaru. Jednom dođe u dućan J. B., gdje su se okupili nekolicina Srba i diskutovali o Rusko-japanskom ratu i njegovom ishodu. Tada su mahom Srbi bili za pobjedu Rusa, a ostali za pobjedu Japanaca. Stari čučnuo za vrata i sluša. Neko ga zapita, šta on misli o ishodu rata, kao Musliman.

— Valahhi što i vi.

— Ja znam da si pošten čovjek, ali si sada slagao, — primijeti J. B.

— Nisam, dina mi.

— Kako?

— Što sam god u Alahha, dželesanum, tražio i molio, uvijek je bilo naopako, — ozbiljno odgovori stari.

»KIR AVDIJA«

Mostarci su poznati kao gostoljubivi domaćini. Bogate i otvorene ruke. Ipak se nađe pokojiteški tvrdica. Za Avdiju B. tvrdili su da je bio tvrđi od Sterijinog

»Kir Janje«. Kažu da mu je mačka crkla od gladi pod sinjom (trpezom).

Otada, vele, postala je poslovica:

— Gdje ti obećavaju veliki sahan, malu kašiku ponesi.

ZLOKOBNI RAČUN

Abo Koen, novinar, jednom se opio u »Bristolu«. Cijelo društvo osvanulo. Raznosač peciva nađe sa velikom korpom i natjeraju ga da Abu stavi u körpu i odnese u hotel »Neretvu«. Za dobru nagradu raznosač to i učini. Abo je dalje sam pričao:

— Kad sam se probudio, tijesno mi. Nepoznata soba. Ne znam gdje sam. Jedva se oslobođim korpe, sjednem i razmišljam, ali ništa ne mogu smisliti. Pridem prozoru, vidim park. To je orientacija. Izvučem se iz sobe, nečujno kao lopov. Nije me ni portir primjetio. Kad sam došao kući izvinem se majci i starijem bratu, da sam sinoć novinarskim poslom bio odsutan. Sve se lijepo svršilo. Uveče dođe

brat David i predoči mi oveći komad papira.

— Šta je ovo? — Pogledah i umalo ne padoh u nesvjest. Portir hotela »Neretve« poslao račun za sobu.

JA NE SMIJEM

Vukan K. starinskog kova, imućan i ugledan domaćin. Što kaže Stevan Sremac: u podne, u ponoc pred vladiku iskače. Nekom zgodom dode ruskom konzulu Bezobrazovu. U razgovoru, Vukan je konzula nekoliko puta oslovio sa: gospodine SOBRAZOV. Konzul mu najposlije reče:

— Nisam ja Sobrazov, nego Bezobrazov.

— Vi to možete reći, ali ja ne smijem, — ozbiljno odgovori Vukan.

»PATRIJARH« ALEKSA

Jovan Palavestra, književnik, za vrijeme proba i predstava pozorišne sekcije »Gusala«, često je diletante služio vinom. Otac mu je držao bife. Pričao je ovu zgodu:

— Patrijarha je igrao Aleksa Šantić, a »sv. Savu« Ilija Pičeta (Kađa). Kađa je mrtav i leži na

sceni. Patrijarh — Alekса sa dvanaest vladika, čita posmrtnе molitve i celiva Kađu. Neprimjetno prstima čupka Kađu za brkove, njegove prirodne, i, prilikom celivanja, pljucka u njih. Ova scena se ponavlja tri puta. Kad je Alekса trebao i treći put da celiva Kađu, ovaj zaprijeti:

...ti boga! Ako dirneš u brkove, sad ћu ustati iz sanduka.

RASTE DIJETE

S. P. trgovac, nosio je čurdiju i mnogo djece imao, a nadasve štedio. Žena mu reče da treba djeci odijelo i cipele. On razmisli i reče, da od većega da manjem, a najstarijega povede u čaršiju. Naruči odijelo i cipele i krojaču i obućaru preporuči da bude mjera malo veća. Kad je bilo sve gotovo, dijete obuće cipele, a one tri prsta duže. Obuće kaput, a rukavi prošli mimo prste od ruka. Mara se tiho javi, onako bojažljivo:

— Moj Stanko, šta je ovo, ovo je preveliko.

— Svoj pos'o. Znam ja šta radim. Raste dijete, — i Stanko zapali cigaretu, a time je razgovor bio završen.

POZDRAV DIREKTORU

Kosta Kostić, bivši direktor banke, žali se jednog jutra komšiji Savi Škipini.

— Šta je ovo, Savo, ne možeš se odbraniti od pozdrava ljudi iz čaršije. Stoje na vratima, pa samo pozdravljaju. Ne možeš im svima odgovoriti?

— To oni pozdravljaju Direktora, a ne tebe, Kosta.

Došlo vrijeme i Kosta otišao u penziju. Niko ga više ne pozdravlja. Ljudi se sa dućanskih vrata sklanjaju. On se opet žali Škipini.

— Savo brate, nema niko da pozdravi. Bježe ljudi sa vrata, kao da me ne vide.

— Rekoh li ti ja, da se oni klanjaju Direktoru, a ne tebi.

SARAJLIJA U MOSTARU

Neki šaljivčina iz Sarajeva, odluči se na put u Mostar, da se »ogleda« sa Mostarskim šaljivčinama na polju šale. Pri izlasku sa željezničkog perona u Mostaru, ugleda jednog dječaka i upita:

— Ej, mali! Može li se ovdje što kupiti, pojesti i opet prodati?

Mali hitro odgovori:

— Može. Kupi škembu, pojedi ono iznutra, a prodaj ono s polja.

Kažu da se je šaljivčina iz Sarajeva odmah vratio na peron, sačekao prvi voz za Sarajevo i — otišao.

— Kad su ovdje ovakva djeca, kakvi li su odrasli?!

PLAĆENO DOMAĆINSTVO

Marija, žena zidara L. N., dojadila komšijama svojim pričama, kako joj njen muž daje cijelu zaradu.

— Ja sam domaćin u kući!

Mostarci, da joj se osvete, muža joj napiju i nagovore ga da treba ženu istući. Onda će on biti domaćin. Okuražen pićem i pričom, majstor kreće kući. Na pitanje ženino, gdje je bio, on joj odalami poštenu šamarčinu. Nastade lom. Ujutro, majstoruša sva podadula žali se komšijama.

— Tuži ti njega. Nikad mu neće pasti na um da tuče slabu ženu.

Žena posluša. Sud ratobornog domaćina osudi na 5 forinti globe. Majstor se češka iza uva. Nema ni prebijene pare. Novci su u žene.

— Plati, Marija!

Marija sva uplakana izvadi novac i plati globu.

— Nije meni žao novaca. Samo neka je po zakonu. Ali, gospodin sudac, ne valja da bude žena domaćin. Dobije batine i plati globu!

PRESTOJNIKOV MORAC

Često je Pretstojnik kažnjavao Iliju Pjanića, a Ilija je često dolazio kod Pretstojnikovice i dobio koji groš. Jednog dana ugleda Ilija debelog morca u Pretstojnikovom dvorištu. Zvizne Ilija, a morac se nakon striješi i počne pućpurićati. Pojavlji se na prozoru Pretstojnikovica.

— No, Ilija. Dođi, slobodno.

— Ama, bojam se, gospoja.

Ipak je Ilija prošao pored morca, obazirući se, kao da se plaši.

Tog dana je nestalo morca.

Kad je Pretstojnik došao, žena mu saopšti da je morac nestao. On upita, ko je dolazio. Ona mu kaže da nije niko, nego Ilija Pjanić.

— On je, niko drugi ga nije ukrao, — reče Pretstojnik.

— Ama, kako on, kad se je tako plašio da je jedva pored njega prošao.

AGINI RAZLOZI

Za vrijeme begovata i agaluka, neki siromašak služio agu F. K. Uoči praznika, a bila je zima, momak se obrati agi:

— Moj dobri aga, trebali bi mi opanci, da odem crkvi.

— Što će ti opanci, sinko? Nije ljeto. Nema zmija, — odgovori aga i ne dade opanaka.

Prošla zima i proljeće. Došlo ljeto. Opet se sluga obrati agi:

— Moj dobri aga, trebali bi mi opanci, da odem crkvi.

— Što će ti opanci, moj sinko? Nije zima. Nema mraza, — »nježno« odgovori aga.

NIJE ZNAO ŠTA JE ĆEIF

Muharem B. držao kavanicu, malu bosansku u blizini Radničkog doma i gradske opštine. Svako jutro bi poranio, vatru naložio, prostoriju pomeo, sude oprao i onda sebi prvu kavu skuvalo. Jedno jutro upravo se Muharem »sabira«, premitio nogu i na koljeno stavio tabak sa kavom, pa mota cigaretu od prave hercegovačke »eškije«, kad u to Hajro T. Usput da kažemo da je Hajro službenik opštine, a ujedno dobar i stalan mušterija.

- Sabah hajrosum, Muharemaga, — pozdravi Hajro.
- Allah razosum, — namrgodenje odgovori Muharem.
- Može li biti »jedna«, — misleći na kavu, upita Hajro.

Stari Muharem ne može da odbije takvog mušteriju, ali pun bijesa (kako mostarci vele: tabijata), dohvati tabak sa kavom i tresnu o pod, pa onda grmnu:

- Može, Hajro.
- Šta to uradi, Muhareme? — preneraženo upita Hajro.
- Znaćeš, kad naučiš šta je ćef — odgovori iza šporeta Muharem.

MIROLJUBIVA RATOBORNOST

Stari učitelj S. S., redovno je odlazio u kavanu i volio je prepričavati anegdote. Jedne večeri pričao je i o sebi. Veli, kad dođe kući malo kasnije, sa kojom pre-

ko običaja popijenom rakijicom, onda štapom lupne o ulazna vrata. Kad mu žena otvori, on izrečituje ovaj stih D. Jakšića:

.....
*ćuteći se samo igram
ljutim vrhom od handžara ...*
i pokaže ženi podignuti štap.

LAŽA I PARALAZA

Vukan B., bijaše trgovac i rado je čitao novine. Kao veliki slavenofil, jednom prilikom hvaljaše napredak ruske poljoprivrede.

— Ignjate, brate, da vidiš samo kolike su glavice kupusa u Rusiji. Po četiri u tovaru.

Ignjat R., bačvar, koji se vratio iz Amerike, razmisli, pa će ozbiljno:

— Vjerujem Vukane. Ja sam video u Americi bačve toliko velike, da bi se u njima mogla okrenuti ova tvoja dva dućana.

— Pa zašta će im tolike, ako boga znaš? — sa interesovanjem priupita Vukan.

— Za one tvoje glavice kupusa, — lakonski dodade Ignjat i izade iz dućana.

ZAPISAH LI FES

I. P. je bio trgovac, ali su ga u mahali smatrali vrlo pobožnim čovjekom. Redovno se bogu molio i kućnu čeljad na molitvu nagonio. Nije bilo rijetko da se za vrijeme molitve obazre na pomočnika:

— Zapisah li ja onaj fes na Ibru?

— Jesi, gazda. — Molitva se nastavlja. Opet se I. okrene:

— Napomeni mi ujutro da ponovo zapišem. Sigurno je sigurno. — Molitva se opet nastavlja.

SUMNJA U JEFTINO

T. S. držao je piljarsku radnju. Za vrijeme posta, između ostalog, prodavao je i prgu (popržen lan i kukuruz, samljeven i posoljen), inače zvanu i posni sir. Ne-

ki stranac vidi na tezgi prgu i upita, šta je to.

— To ti je, moj gospodine, nešto ama-ha, plaho dobro.

— A koliko košta, — upita stranac.

— Četiri groša, moj gospodine, — uslužno odgovori T. S.

— Vragu i ti i četiri groša. Da je to dobro bilo bi skuplje, — odgovori stranac i ode dalje.

NAŠI LJUDI

Razgovara se u jednom društvu o disciplini jednih naroda, o slobodarskom duhu drugih. Dode riječ i o našem narodu.

— Ma, šta, ljudi, — veli stari Pero Rakić. — Kad bi naš čovjek došao pred svetog Petra i ovaj mu oštros rekao: Ulazi, u raj, — naš bi čovjek brzo odgovorio. Neću! Idem u pakao.

MOSTARCI U KOSMOSU

Ni na zemlji, niti na oblaku,
sabor čini liskana Mostara,
po izboru zvana sa svih strana.
Stari Rizvan zboru predsjedava,
ćućnuo je iza svoje torbe
pune maša, šiša i lopata,
bradu gladi, a brkove suče
i proziva svu akrebu redom.
Prvo zove vješte čati-baše
(po zanatu zapisnik da bude)
Stanku Zubca i Abu Koena.
pa po spisku redom svakog lisku :

Vasu Balu što plakate l'jepi,
Mihu Krcu u jarku što dr'jema,
I Ivana Džona — Albanera —
u koga je bila dobra meza —,
Branka Futu, rođenog bećara,
Do njeg' Tenu, starog konobara,
Dva jarana : Husu i Vukana.
Sami su se odmah prijavili.
Beg i Vasa, jedan uz drugoga,

Galerija dupke načičkana,
(»Pola Vlaha, a pola Turaka«) :
Car Jusuf je u prvome planu,
do njega su diplomatske dame :
Deveraljka Rista s dimijama,
A Troglava Anda u »folkloru«,
Badža velom teškim ogrnuta,
Đulsa nosi pečat i kanapu,
Frenjina je Staka s dukatima,
sa lornjonom Rogina je Mara.

I Rahima, kraljica cigana,
skromno sjedi među pratiljama.
Njoj je mahsuz pažnja ukazana,
dodjeljena svita diplomata :
Pavo Boras k'o doajen »kora«,
Pera Marić, austrijski špijun,
Jovo Srbić, liferant za vojsku,
a Div Kožul za bezbjednost služi.

Rizvan diže pola kažiprsta,
Halil vrissnu, početak objavi, —
utiša se razgovor i graja,
čulo bi se kada muva prođe,

*tiše nije ni u grobu mračnom, —
Rizvan poče melodijom plačnom:*

— Mahauz selam, svoj akrebi
[slavnoj,
a publici sto selama stranoj.
*Mi smo vazda strance poštovali,
stranu robu rado kupovali;
zanat ko je na strani učio
radom kod nas nije se mučio;
Jalan slikar, ako je sa strane,
odmah kod nas — umjetnik bez*
[mane;

*Stranac svirač ili plesnik bio,
našeme je srcu omilio.
Djela naša mi c'jenimo više,
ako stranac što o njima piše.
Kako stranci kažu i ti reci,
pa domaći ljudi biće — sveci.
Okupljeni! To sve nismo znali
dok smo u Mostaru djelovali.
Ne predstoji sada ništa drugo,
nego ići, putovati dugo;*

*do Mostara, ponovo med' žive!
Oh, kako će, kako da se dive...
Roba bićemo uvozna, prima
i — film će o nama da se snima.*

(Zborovanje još traje.
Nastavak u II tomu)

SALASAIN, LJUDI

U domaćina M. B. slavi se slava već četvrti dan. Čim nestane vina, naredi momku:

— Toči, Špiro!

Momak točio dok je bilo u burretu. Kad je nestalo, prišapće gazdi, da nema više. Domaćin se okreće gostima, diže ruke:

— Salasain, ljudi.

Vidjevši gosti prazne čaše, pozdrave se sa domaćinom i svak svojim putem.

Otada se u Mostaru slavilo samo jedan dan.

OTPIŠI HODŽA

Hodža H. S. pisao je zapise. Bilo je uvihek kod njega i gotovih. Istina, šapatom se govorkalo da hodža nije znao jazije ni turske, ni vlaške. Ipak je lakovjerni svijet dolazio i tvrdio da su hodžini zapisi pomagali. Jednog dana dođe mu neki siromah.

— Moj lijepi hoda, slabo mi drva gore, pa daj ti meni zapiši, neću li se kako ogrijati sa djecom.

Hodža se maši rukom za ahmediju, izvadi gotov zapis i reče siromahu:

— Ovaj zapis metni u zid gdje je ognjište. Na ognjište stavi šest suvih pa onda unakrst šest sirovih cjepanica, pa zapali.

Siromah nešto krišom tutnu hodži u ruku i ode. Sjutri dan opet dođe siromah. — »Aman, dragi hodža, plaho dobar onaj tvoj zapis. Nego molim te, ko što se stariji može, daj ti malo otpisi. Ako ovako nastavim, valah, neće mi ono drva što imam dotrajati ni heftu dana.«

ZAŠTITNICI ŽIVOTINJA

Jedan Čeh, veliki slavenofil, svrati u Maše Jelića. Sve ga interesuje. Divi se ljestvama Mostara. O svemu zapitkuje. Sve bilježi. Gledao je nazive ulica: Telče-

va, Kljunova, Hatovska... i čudi se.

— Mora da ste vi, Mostarci, prijatelji životinja?

— Kako ne, — odgovori Mašo.

— Imamo Franz Josef brücke, Stefani-alle...

VLAH MUJEZIN

Preko puta Kresine džamije, držao je kuhinju i birtiju Jovo Spako. Mujezin M. H. bio je Jovina mušterija i dobar prijatelj. Desi se da mujezin popije neku

više rakiju.

— Ti sjedi, a ja ću umjesto tebe okujisati, proučiti ezan, — reče i ode na munaru Jovin brat. Te večeri ko je čuo mujezina bio je zadovoljan melodijom.

GLUPOST

M. B. nagovoren od društva, u osamnaestoj godini dovede djevojku kući. Po starom običaju djevojka spavala u drugoj sobi, a mlađenja u drugoj. Treba sačekati vjenčanje. Ujutro kad se M. probudic, ponudi djevojci 10 forinti da ide kući. Da ne bi sramotili i svoju i djevojčinu kuću, majka zadrži djevojku. Pozove rodake, pa čak i starije komšije da joj sina nagovore da djevojku vjenča. Da ne čini toliki zulum i ne pravi sramotu. Na navaljivanje majčino, rodaka i komšija, M. pristane da vjenča djevojku pod uslovom da njegova majka nabavi djevojci vjenčanu haljinu po njegovom izboru i plati troškove svadbe.

— Pa jesi li davao 10 forinti da ide? Možeš onda i troškove platiti.

— Za odlazak bi pozajmio novac, ali glupost ti plati, — odgovori M.

Pored svega navaljivanja majka je popustila, a M. nije platio »glupost«.

PROFESORSKA

Prof. dr J. R. operisao angine i leži u sarajevskoj bolnici. Dolazi mu kolega Ante Motika u posjetu. U hodniku mu bolničari objasne da bolesnik ne smije govoriti. Ulazi Motika kod kolege i gestima ga pita, kako je. Dr Jovo gestom odgovara da je prično. Motika nastavlja sa pitanjima, ali sve mimikoni. Bolesniku dosadi i napiše na cedulji:

— Ante, života ti, ili si lud ili si i ti operisao krajnike?

Motika pročita cedulju i udari se po čelu:

— Imaš pravo, ti si operisan, a ne ja.

ETO ZAŠTO! PJESMA KAŽE

*U Mostaru čudan adet kažu:
patke su im zlatom potkovane,*

*guske su im srmom okovane,
u kokoši četvore minduše,
u oroza crveni tozluci...
Eto zašto, — naša pjesma kaže,
skupa perad i još skuplja jaja
na pijaci sred grada Mostara.*

MUKA PRAVA

Diletantska dramska družina jednom prilikom gostovala u Trenbinju i davala Hasanaginicu. J. H. je tumačila Hasanaginicu. Na putu dobije proljev ali pretstava treba da ide. U momentu, kad treba da kaže stih:

... Muka, muka prava, je li budan Hasanaga ili spa-va,

desi se poremećaj u stomaku i J. H. zamuka mu-mu-mu-ka, a onda kad se izvrši fiziološki proces do-dade PRAVA.

ČIM PUKNE ŽUČ

Po nalogu Mujage Komadine, tadašnjeg gradonačelnika, hamal »Čelo« vozio je smeće. Strmi sokak kod Kresine džamije. »Čelo« podobro natovario dvokolicu. Kola se zaigrala niz strminu i —

pravo u Neretvu. »Čelo« žali dvokolice i jada se Jovi Spaki. Stari Jovo, uvijek horan za šalu, tješi ga.

— Kao i svaki utopljenik, čim joj pukne žuč, isplivaće dvokolica.

NEUSTRAŠIVOST

U jednom društvu pričalo se o junaštvu i kukavičluku. Jedni su govorili o junaštvu, drugi o kukavičluku, treći kako ima vrlo slobodnih ljudi, a četvrti pričahu o strašivicama. Ljutit na one što pričaju o kukavicama i strašivicama, M. N. predloži:

— Ko će da se opkladi, da će u pola noći u sred groblja pojesti sahan halve?

Neki povikaše da hoće, neki opet da neće i pade opklada.

Da bi, M. N. iznenadili i oprobali njegovu neustrašivost, dvojica se ranije sakriju u jedan otvoren grob. Tačno u opkladom određeno vrijeme M. N. dođe, sjede na jedan grob i poče jesti halvu. Jedan od dvojice sakrivenih, prigušenim glasom zapita:

— Daj, bolan, i nama malo.

— Ne dam. Nema ni meni dosta, — odgovori M. N. i dokusuri halvu.

NEVJERUJ U NEVIDLJIVO

M. S. kožarski trgovac, imao je u radnji testiju (ćupicu za vodu). Iz nje je gasio žed, prao ruke itd. Jednoga dana osjeti da mu voda nečim zaudara. Oplakne je. Isto. Ponovi to nekoliko puta, ali isto. Da bi se uvjerio od čega je ružan zadah, razbijе testiju i na veliko zaprepaštenje vidi raspalog miša. Miš je ušao u testiju ali se nije mogao vratiti, nego onako naduven ostao u testiji. Od tada je stalno M. S. govorio:

— Ne vjeruj što ne vidiš. — I nikad se nije napio vode iz suda kroz kojeg nije mogao vidjeti.

KAKAV SI JUNAK

M. je po potrebama zadružarstva obilazio hercegovačka sela. Zanoći u jednom selu, u kući

punoj buva i ujutro se rano diže. Domaćin oču gosta i naredi ženi da skuva kavu. Pije se kava. M. vidi veliku dlažku, opružila se preko fildžana i krišom je otkloni. Domaćinovu oku to ne izmače i zapita:

— Šta je to?

— Ništa. Dlačetina nekakva.

— Ih, kakav si ti junak, kad ne možeš runo vune godišnje pojesti? — primijeti posprdno dođaćin.

PRESKAČI LOKVE

Obućar F. kaže mušteriji cijenu za done. Mušterija, neki tvrdica, primjeti da je cijena previšoka. Majstor mu brzo dodade cipele u ruke i reče:

— Kad bude kiša, ti preskači lokve, to je jeftinije.

SVOJE CIJENI, TUĐE POŠTUJ

Pričao mi je G. S., da je u njihovu kuću često navraćao neki njihov rođak sa sela. Donio bi bakračić kisela mlijeka, ostao na ručku i od donesenog mlijeka on sam popio dobar dio. Poslije ručka imao bi običaj da pohvali svoj dio, a potcjeni domaćinov (iako znatno veći):

— Da ne bi mlijeka, ne bi ručak pole valjao.

Kako se to ponavljalo, domaćinu dojadi i naredi domaćici da drugi put gostu iznese samo njegovo mlijeko i komad hljeba. Ništa drugo. Žena govorila da je sramota, ali u mладega pogovora nema. Opet došao rođak sa mlijekom. Čeka ručak. Žena skrušeno izide pred njega i veli, da su ostala čeljad ručala, a ona stavi pred njega bakrač i dodade komad hljeba. Gost pokusa mlijeko, ali više nikad nije došao.

NI BOGOVA NI SLIJEpacA

Profesor Vasić predavao je narodni jezik. Za njega je osnov gramatike bio u sklanjanju pađeža. Poznavanje jezika u poznavanju naše i strane književnosti. Za ocjetnu je presudnu ulogu igrala pismena školska za-

daća. Često je govorio:

— Ko zna kao bog, dobiće jedan. Ko zna kao ja dobiće dva. Ko zna kao vi, dobiće tri. A, ko je slijepac, dobiće četiri, (jedan je tada bila odlična ocjena).

Medu nama nije bilo ni bogova, ni slijepaca.

LJUBOMORA

Poznato je da je Alekса Šantić bio vanjštinom vrlo lijep čovjek. Nije bio ružan ni Dučić, ni Ato Šola. Ali gdje bi god ova dvojica došla kod kakve djevojke, svugdje je bilo interesovanja samo za Aleksu. Dučić mi je pričao:

— Da bi i mi imali koliko toliko uspjeha kod djevojaka, počeli smo se baviti lukavstvom. Djevojke bi pitali, da li su bile u njegovoј neposrednoј blizini. Ako bi odgovorile da nisu, onda bi odmah dodali, da znate samo koliko mu zaudara iz usta.

Ali pored svega toga, Šantić je ostao veći ašik nego i Dučić i Šola.

DOBRO JE KAD BACIŠ

Jednom bolesniku dode u posjetu stari dr R. Pregleda bolesnika, ustanovi dijagnozu i propiše lijek. Pri polasku spazi na prozoru u nekalajisanom bakrenom sudu kiselo mlijeko sa krvastvcima.

— Šta je to?

— Dobro je to, moј doktore, to diže vatrū.

— Dodavola, ovo je dobro samo kad se baci, — uze času i prospe mlijeko kroz prozor.

O-BH 15. II. 1953

16/63

Sveučilišna knjižnica u Zagrebu

1

III

1418

NACIONALNA I SVEUČILIŠNA KNJIŽNICA ZAGREB

992121271

S P »KULTURA« — Trebinje